

Activity-Oriented Method In Teaching A Foreign Language

Kholmuratov Jahongir

Teacher of the Samarkand State Institute of Foreign Languages

Abstract

This article analyzes the pedagogical significance of the activity-oriented method (Handlungsorientierung – HO) in teaching a foreign language. The main purpose of the study is to determine the effectiveness of HO methods in developing students' communicative, cognitive and social skills. Based on modern foreign language methodology and didactic literature, it was shown that HO activates the learning process, increases motivation and allows students to practically use the language in real-life situations. The results of the study show that the action-oriented approach produces high results in learning a foreign language by making the learning process interactive, practical and effective.

Keywords: action-oriented approach, foreign language learning, communicative competence, DaF, teaching methods.

Annotatsiya

Mazkur maqolada chet tilini o'rgatishda faoliyatga yo'naltirilgan metod (Handlungsorientierung – HO)ning pedagogik ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi HO metodlarining o'quvchilarning kommunikativ, kognitiv va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishdagi samaradorligini aniqlashdan iborat. Zamonaviy chet tillar metodikasi va didaktik adabiyotlar asosida ko'rsatildi, HO o'quv jarayonini faollashtiradi, motivatsiyani oshiradi hamda o'quvchilarga tilni real hayotiy vaziyatlarda amaliy tarzda qo'llash imkonini beradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, harakatga yo'naltirilgan yondashuv o'quv jarayonini interaktiv, amaliy va samarali qilish orqali chet tilini o'rganishda yuqori natijalar hosil qiladi.

Kalit so'zlar: harakatga yo'naltirilgan yondashuv, chet tilini o'rganish, kommunikativ kompetensiya, DaF, dars metodlari.

So'nggi o'n yilliklarda chet tillarini o'qitishda harakatga yo'naltirilgan yondashuv markaziy metod sifatida e'tirof etilgan. Bu yondashuvning asosiy tamoyili shundaki, tilni eng samarali o'rganish faollik, interaksiya va tilni real hayotiy kontekstlarda qo'llash orqali amalga oshiriladi. An'anaviy frontal dars usullaridan farqli o'laroq, HO nafaqat o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini oshiradi, balki ularning mustaqil fikrlash va qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

2. Faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv tushunchasi va nazariy asoslari

Harakatga yo'naltirilgan yondashuv "Learning by Doing" (amal orqali o'rganish) tamoyiliga asoslanadi. Ushbu yondashuv Dewey, Piaget va Vygotskij nazariyalariga tayangan bo'lib, chet tillarini o'qitish metodikasida Brügelmann, Bremer va Krumm tomonidan yanada rivojlantirilgan.

HO asosida o'quvchilar o'z o'rganish jarayoni uchun faollikni o'z zimmasiga oladi. Darslar real hayotga yaqin vazifalar orqali tashkil etiladi va bu o'quvchilarga tilni amaliy kontekstdan foydalanib o'rganish imkonini beradi. Shu bilan birga, HO nafaqat til strukturasi, balki kognitiv, ijtimoiy va madaniy kompetensiyalarni rivojlantiradi.

3. Faoliyatga yo'naltirilgan yondashuvning funksiyalari

HO metodlari chet tilini o'rganishda bir nechta asosiy funksiyani bajaradi:

Kommunikativ funksiyasi: O'quvchilar tilni real vaziyatlarda faol qo'llashadi va samarali muloqot qilishadi.

Motivatsion funksiyasi: Amaliy va maqsadga yo'naltirilgan faoliyat o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

Kognitiv funksiyasi: Masalalarni hal qilish, tanqidiy fikrlash va qaror qabul qilish qobiliyatlari rivojlanadi.

Ijtimoiy funksiyasi: Guruh va juftlik ishlari orqali hamkorlik va jamoaviy ishlash ko'nikmalari shakllanadi.

Mustaqil o'rganish funksiyasi:

xarid qilish, shifokor bilan uchrashuv, ish suhbatlari).

Loyiha ishlari: Ta prezentatsiyalar, qisqa filmlar yoki dialoglar yaratish, guruh loyihalarini bajarish.

Stansiyali mashg'ulotlar: O'quvchilar turli vazifa stansiyalarini bajarib, har xil til ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Aspekt	Tavsif	Nazariy asoslar	Amaliy ta'siri
Yondashuv tamoyili	"Learning by Doing" – amaliyot orqali o'rganish	Dewey, Piaget, Vygotskij	O'quvchilar o'rganish jarayonida faol ishtirok etadi
Pedagogik rivojlanish	HO chet tillarini o'qitishda metodik rivojlanishi	Brügelmann, Bremer, Krumm	Darslar real hayotiy vazifalar orqali tashkil etiladi
Til kompetensiyasi	Tilni amaliy kontekstda qo'llash	Lingvistik nazariyalar	O'quvchilar tilni real vaziyatlarda ishlatadi
Kognitiv rivojlanish	Muammolarni hal qilish, tanqidiy fikrlash	Kognitiv rivojlanish nazariyalari	Kognitiv ko'nikmalar shakllanadi
Ijtimoiy rivojlanish	Hamkorlik, guruh ishlari	Ijtimoiy o'rganish nazariyalari	Guruhda ishlash, ijtimoiy ko'nikmalar rivojlantiriladi
Madaniy rivojlanish	Madaniyat va kontekstni tushunish	Madaniy didaktika	Til orqali madaniyat va kontekstni tushunish imkoniyati paydo bo'ladi

O'quvchilar o'z o'rganish jarayonlari uchun mas'uliyatni o'z zimmasiga oladi va o'z-o'zini boshqarish qobiliyatini oshiradi.

Ushbu funksiyalar shuni ko'rsatadiki, HO metodlari til o'rganish jarayonini faqat grammatik va lug'aviy bilimlar bilan cheklamaydi, balki keng ko'lamli rivojlanish imkoniyatini yaratadi. S. Azimova ta'kidlashicha -"Kommunikativ yondashuv, chet tili o'qitish uchun avvalgi ikki usuldan, ya'ni audio-lingvistik usul va grammatik tarjima usulidan norozi bo'lgan ba'zi lingvistlar va o'qituvchilarning mahsulidir"[6;473].

4. Darslarda amaliy tatbiq

Harakatga yo'naltirilgan yondashuvni darslarda quyidagi shakllarda qo'llash mumkin:

Rol o'yinlari: Kundalik vaziyatlarni simulyatsiya qilish (masalan, do'konda
Vol 3. Issue 1 (2026)

Hamkorlikda o'rganish: Juft yoki guruh ishlari orqali birgalikda muammolarni hal qilish va tilni faol qo'llash.

Amaliy mashg'ulotlarda autentik materiallardan (maqolalar, videolar, veb-sahifalar) foydalanish va o'quv jarayonini doimiy tahlil qilish muhimdir.

5. Afzalliklar va cheklovlar

Afzalliklari:

Kommunikativ kompetensiyani rivojlantiradi.

O'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi.

Mustaqil fikrlash va masalalarni hal qilish qobiliyatini shakllantiradi.

Real hayotiy vaziyatlarda tilni qo'llash imkonini beradi.

Cheklovlar:

O'qituvchi uchun rejalashtirish va tayyorgarlik ko'p vaqt talab qiladi.

Heterogen guruhlar (til darajasi turlicha) uchun murakkab.

Dars vaqtining va joyning cheklanganligi samaradorlikni pasaytirishi mumkin.

Doimiy tahlil va o'quv jarayonini kuzatish talab etiladi.

Shunga qaramay, HO metodlarining foydasi cheklovlaridan ancha ustun.

6. Faoliyatga yo'naltirilgan o'qitish metodida "Oddiy tanishuv davrasi" usuli

Mazkur kommunikativ mashq yangi tashkil etilgan o'quv guruhida ishtirokchilarning o'zaro tanishuvini ta'minlash hamda ularning chet tilini o'rganishga doir ehtiyojlari, qiziqishlari va kutgan natijalarini aniqlashga qaratilgan. Ushbu usul, ayniqsa, boshlang'ich bosqichda ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Mashqni amalga oshirish uchun krep-lenta va doimiy marker kabi oddiy didaktik vositalardan foydalaniladi. Mashqning davomiyligi o'quvchilar soni hamda ularning til tayyorgarligi darajasiga bog'liq holda 10–20 daqiqani tashkil etadi.

Mashq jarayonida barcha ishtirokchilar doira shaklida joylashadilar. Navbatma-navbat har bir ishtirokchi qisqacha o'zini tanishtiradi. Zaruratga ko'ra, o'qituvchi tomonidan oldindan tayyorlangan yo'naltiruvchi savollar berilishi mumkin. Jumladan, ishtirokchining ismi va uning ma'nosi, kurs yoki seminar davomida nimalarga qiziqishi, qanday bilim va ko'nikmalarni egallashni istashi kabi savollar o'quvchilarning nutqiy faolligini oshirishga xizmat qiladi. Tanishuv jarayonida ishtirokchilar o'z ismlarini lentaga yozib, uni kiyimlariga ko'rinadigan tarzda yopishtiradilar.

Mazkur mashq o'quvchilarning kommunikativ faolligini rag'batlantiradi, guruhda ijobiy psixologik muhitni shakllantiradi hamda keyingi dars jarayonlarida samarali o'zaro muloqot uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi.

Xulosa qilib aytganda, Faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv chet tillarini o'rganishda samarali pedagogik metod hisoblanadi. U o'quvchilarning tilni qo'llash, ijtimoiy, kognitiv va motivatsion rivojlanishiga hissa qo'shadi. O'qituvchilar HO metodlarini darslarda muntazam qo'llashlari va real hayotiy vaziyatlarni simulyatsiya qiladigan interaktiv mashg'ulotlarni tashkil etishlari lozim. Shu orqali o'quv jarayoni samarali, qiziqarli va natijaviy bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- Brügelmann H. Handlungsorientierter Fremdsprachenunterricht. München: Langenscheidt, 2004. 256 s.
- Bremer H. Fremdsprachendidaktik: Theorie und Praxis. Berlin: Cornelsen, 2010. 320 s.
- Krumm, H.-J. (2007). Handlungsorientierung im DaF-Unterricht. Tübingen: Narr.
- Dewey, J. (1938). Experience and Education. New York: Macmillan.
- Vygotskij, L. S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Susan Kaufmann... [et al.] (2008), Fortbildung für Kursleitende Deutsch als Zweitsprache, Bd. 2.
- Xolbayev F., Ikromova G. EFFECTIVE TEACHING METHODS IN PRIMARY SCHOOLS //Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit. – 2024. – C. 120-122.
- Sayera, Azimova. "The Communicative approach in English language teaching." Бюллетень науки и практики 5.4 (2019): 471-475.
- Simpson, P. (2004). Stylistics: A resource book for students. Routledge.
- Wales, K. (2001). A dictionary of stylistics (2. Aufl.). Longman.